

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ

Підготовче відділення

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Навчальної дисципліни

РИСУНОК

Для підготовки слухачів підготовчого відділення Львівської національної
академії мистецтв

Затверджую

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Шафран Р.С.

/ „ „ / „ „ / 2017р.

Львів-2017

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Львівська національна академія мистецтв
РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА Навчальної дисципліни «РИСУНОК»
Для підготовки слухачів підготовчого відділення Львівської національної
академії мистецтв

Укладач: Дьерке Г.Г.

Погоджена Науково-методичною комісією ЛНАМ

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол №__

Голова Науково-методичної комісії ЛНАМ

Максименко А.В.

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Рисунок» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки слухачів підготовчого відділення Львівської національної академії мистецтв спеціальності «Образотворче мистецтво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є Рисунок.

Рисунок є основою всіх видів мистецтва. Рисунок це – засіб пізнання та вивчення об'єктивної реальності(справжньої дійсності).

Ставлячи завданням навчити абітурієнтів правдивому зображенню дійсності, потрібно застосовувати метод навчання малюнку на всебічному вивченні природи. Програма намічає шлях, яким має йти вивчення: від найпростіших геометричних тіл як основи всіх існуючих форм через аналіз форм мертвої і живої природи, до найскладнішого - людини.

Поступово не тільки ускладнюються навчальні завдання, але підвищуються і вимоги до якості виконання малюнка. Таким чином, здійснюється систематичне накопичення слухачами професійних знань і навичок, які включають і технічні прийоми малювання. Програма особливо вказує на необхідність «виховувати в учнів ставлення до зображення природи», підкреслюючи цим, що процес малювання потрібно розглядати як процес активного вивчення природи, як процес пізнання:

Міждисциплінарні зв'язки. При підготовці робочої програми врахований принцип комплексного вивчення абітурієнтами спеціальних предметів, який передбачає оволодіння низкою інших спеціальних дисциплін, які забезпечують ефективне викладання предмета:

- «Композиція»;
- «перспектива»;

Навчання академічному рисунку повинно всебічно сприяти засвоєнню основного арсеналу засобів, рисункових прийомів, спираючись на багатолітній досвід поколінь сучасних викладачів академічного рисунку, враховуючи наочний приклад митців-класиків світового рівня.

Програмні завдання розташовуються в методичній послідовності.

Програма з дисципліни «Рисунок» для слухачів підготовчого відділення Львівської національної академії мистецтв розрахована на 280 аудиторних годин (з них практичних 280).

Форма контролю перегляд та оцінювання практичних робіт з аналізом помилок.

Підсумковий контроль: перегляд усіх робіт наприкінці I та II семестру. Наприкінці кожного семестру також організовується виставка робіт.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок» є:

- відображення видимої(об'єктивної) реальності.
- засвоєння теоретичних та практичних знань з рисунку.
- вільне володіння технічними навичками.
- самоаналізу в навчальному процесі.
- розвиток образотворчого мислення, що є необхідним для творчої діяльності в усіх видах образотворчого мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Рисунок» є :

- виявити характер та конструктивно - анатомічні особливості графічними - зображувальними засобами на основі заданого натурального матеріалу.
- оволодіти засобами двох і трьохмірного зображення форм.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми абітурієнти повинні:

знати:

- базові композиційні та графічні прийоми.
- поетапний процес об'єктивного дослідження об'єктів в заданій системі просторового середовища.
- анатомічні закономірності будови трьохмірних об'єктів та їх конструктивну побудову на двохмірній площині листа.
- пропорційність і співвідношення частин і цілого (поняття модуль і канон).
- роль і місце рисунку в різних видах образотворчого мистецтва.
- Основи перспективи і нарисної геометрії, як невід'ємні складові академічної грамоти, їх роль у виявленні форм і об'єктів.

вміти:

- Відтворювати форми і об'єкти дійсності методом реалістичного рисування.
- компоувати задані об'єкти на площині листа.
- виконувати начерки різними графічними матеріалами.
- дотримуватись точних пропорцій та законів перспективи.
- виявляти характер, конструкцію та взаємозв'язок основних мас на основі постановки.
- аналізувати внутрішню структуру об'єктів засобами об'ємно просторової лінії та світлотіні.
- Виявляти психологічний стан, характер, настій, поєднуючи форму і зміст, використовуючи контраст і нюанс, затемнення і висвітлення форми.

Оцінюється здатність цілісного бачення (сприйняття) природи, вміння побудувати форму на площині, використовуючи знання з анатомії та перспективи при зображенні фігури та окремих частин фігури: голова, кісті

рук, стопи ніг; узагальнювати зображення, тобто підпорядковувати деталі цілому. Своєю роботою абітурієнт має продемонструвати наявність художнього смаку.

II. Структура навчальної дисципліни

(тематичний план)

№ з/п	Модуль, тема	Всього годин	Кількість годин		
			Практичні	Індивідуальні	Самостійна робота
підготовчий курс		280	280		
Змістовий модуль № 1.					
Геометричні фігури у тривимірному і двовимірному просторі.		24			
Тема	1. Начерки. Композиційні пошуки з натурального матеріалу 2. Тривимірна (об'ємно-просторова) лінія 3. Конструкція, форма, об'єм				+
Змістовий модуль № 2.					
Тектоніка геометричних фігур у тривимірному просторі		16			

Тема	1.Короткочасні аналітичні рисунок форм і об'ємів				+
Змістовий модуль № 3.					
Об'ємно-просторовий рисунок натюрморту з предметів побуту(тривимірна, об'ємно- просторова лінія)		16			
Змістовий модуль № 4.					
Об'ємно-просторовий рисунок з предметів побуту використанням тональної плями.		16			
Тема	1.Короткочасні тональні рисунок з натури				+
Змістовий модуль № 5.					
Об'ємно-просторовий рисунок черепа людини.		96			
Тема	1. Короткочасні рисунки черепа 2.Конструктивні рисунки черепа з різних положень.				+
Змістовий модуль № 6.					
Об'ємно-просторовий рисунок класичної гіпсової голови.		40			

тема	<p>1. Начерки гіпсової голови</p> <p>2.Конструктивні рисунки анатомічної голови</p> <p>3. довготривалі студії гіпсових фрагментів голови (око, ніс, губи, вухо)</p>				+
<p>Змістовий модуль № 7.</p> <p>Об'ємно-просторовий рисунок голови людини з плечовим поясом</p>		32			
Тема	<p>1. довготривалі рисунки з натури (автопортрет, портрети друзів).</p>				+

Змістовий модуль 1.

Тема «Геометричні фігури у тривимірному і двовимірному просторі.».

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- вступна лекція
- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання навчитись будувати прості геометричні форми та освоїти їх принципи зображення.

Школа конструктивного рисування ґрунтується на послідовності навчання - від простого до складного. Освоєння принципів рисунка найкраще починати з вправ у рисуванні простих просторових форм. Для цієї мети більше підходять геометричні тіла, що мають ясну конструктивну будову. На них легше за все простежити, зрозуміти й засвоїти основи просторової побудови конструкції, перспективного її зображення і закономірностей світлотіні. Увага рисувальника цілком зосереджується на головних елементах грамоти рисування, він не відволікається на розмаїття завдань, пов'язаних з рисуванням більш складних форм, таких, як тіло людини чи архітектура. Закономірності, зрозумілі й засвоєні при рисуванні простих форм, допомагають потім у вивченні більш складних форм і усвідомленому їхньому зображенні.

Завдання

- позначити композиційне розміщення на аркуші крайніми крапками.

- визначити центр розміщення зображення і знайти основні крапки вершин кутів з урахуванням масштабу, руху, пропорцій і перспективи при даній точці зору.
- прорисовувати конструкцію легкими тонкими лініями по позначених вузлових пунктах з урахуванням лінії горизонту та крапок сходу.
- визначити характер ліній, головні та другорядні конструктивні елементи

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Начерки. Композиційні пошуки з натурального матеріалу

- виконати градації тону від світлого до темного і навпаки м'яким та твердим олівцем, вугіллям(формат А-4).
- Вправи на фактури олівцем (розмітити формат А-4 на 6 частин та зробити пошуки різних фактур).
- Вправи на просторовість лінії, конструктивні рисунки.
- Пошук форми та об'єму

Змістовий модуль 2.

Тема «Тектоніка геометричних фігур у тривимірному просторі» 6-7 предметів. З легким використанням світлотіні.

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання на базі набутих навичок з попереднього завдання навчитись будувати прості геометричні форми в заданій системі просторового середовища передавати плановість та просторовість, виявляти взаємозв'язок між предметами та предметами і середовищем. Показати тектонічну будову предметів.

Завдання

- опанувати основи компоювання на площині листа найпростіших трьохмірних предметів в заданому просторовому середовищі.
- прорисувати конструкцію позначити вузлові пункти з урахуванням обрїю і крапок сходу.
- точність у передачі натури
- показати тектонічну будову об'єктів .
- графічними засобами лінії та тону показати трьохмірність та просторовість заданих об'єктів. Знайти характерні пункти власної тіні і визначити відповідні їм пункти падаючої тіні.
- мінімальне використання тону.

Змістовий модуль 3.

Тема «Об'ємно-просторовий рисунок натюрморту з предметів побуту(тривимірна, об'ємно-просторова лінія)» (5-6 предметів побуту) з легким використанням світлотіні.

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання постановка ока. Необхідність вироблення на цих вправах відчуття просторовості пов'язана з вирішенням однієї з найважливіших у професійній підготовці задач - виховання ока. Постановка ока - це в першу чергу наука бачити будь-який предмет тривимірно й у картинній площині і, головне, - в натурі.

Завдання

- при рисуванні складних предметів, створених рядом геометричних форм, необхідно проаналізувати всі складові їхні частини й позначити характерні крапки ліній перетинання чи сполучення.
- визначити просторовість конструкції.
- вирішити великі тональні відносини.
- узагальнити тональні відносини створити композиційну цілісність.

Змістовий модуль 4.

Тема «Об'ємно-просторовий рисунок з предметів побуту використанням тональної плями».

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання визначити у картинній площині великі масиви площин світла і тіні. Зорганізувати тональну структуру в якій пляма або кілька контрастних плям виконують роль об'єднуючого змістового фактору. Замкнена тональна шкала від темного через градацію сірого до білого та навпаки з поєднанням різних фактур.

Завдання

- На основі відбору посилити звучання тектонічних складових масивів.
- Акцентувати тонально-структурні вузли
- Засобом граничного узагальнення створити чітке, просте, цільне зображення.

Змістовий модуль 5.

Тема «Об'ємно-просторовий рисунок черепа людини.» Конструктивний рисунок.

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання навчитись будувати складну форму черепа адже це є відправною точкою у зображенні людської голови, яка дає можливість більш поглиблено ознайомитись з механікою та основними характеристиками взаємозв'язку кістяка та м'язів.

Завдання

- визначення взаємозв'язку складових частин черепа.
- аналіз загальних форм і об'єму черепа, за допомогою простих геометричних фігур та легкого тону, вивчення деталей на конструктивно-анатомічній основі.
- освоїти закономірності лінійної конструктивної будови форми черепа.
- показати наскрізно прорізну та просторову складові

- зберегти пропорції та перспективне скорочення форми у просторі.
- проаналізувати череп людини у різних ракурсах.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Короткочасні начерки черепа

- виконати 15 20 начеків черепа (формат А-4).
- прави на пластичні рішення, на тональні, на виразність.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 2. Конструктивні рисунки черепа з різних положень.

- виконати 15 20 конструктивних побудов у різних ракурсах(формат А-4).
- тектоніка будови просторова лінія.

Змістовий модуль 6.

Тема «Об'ємно-просторовий рисунок класичної гіпсової голови.»

Формат 1:2 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання завдяки узагальненню форми її однотонністю і чітким деталям гіпсова голова з античного зліпку дає можливість легше розібратися у побудові складного об'єму, взаємозв'язку його основних частин. Гіпсова голова це добра підготовка абітурієнтів у подальшому вивченні живої натури

на послідуєчих етапах навчання. Ця робота привчає до точності відображення натурального матеріалу.

Завдання

- дати конструктивний аналіз форми
- простежити за анатомічною будовою голови, взаємодію основних масивів, характером форми пропорцій, нахилу і положення голови в просторі
- передати характер форми голови звернувши увагу на особливості кісток черепа.
- об'ємно-конструктивна, просторова та наскрізно прорізна будова форми голови.
- композиційне вирішення голови у просторі використання легкого тону.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Начерки гіпсової голови

2. Конструктивні рисунки анатомічної голови

3. довготривалі студії гіпсових фрагментів голови (око, ніс, губи, вухо)

Змістовий модуль 7.

Тема «Об'ємно-просторовий рисунок голови людини з плечовим поясом»

Формат 1:1 арк.п.

Матеріал графітні олівці різної твердості, знімаючі графіт засоби.

План практичного заняття

- показ візуального ряду
- Пояснення основних вимог

Мета завдання відтворення знань отриманих попередніми завданнями на основі живої натури. Абітурієнт зобов'язаний послідовно вести окремі етапи і розділи навчального рисунка, тому що кожен попередній розділ є основою і складовою частиною наступного. Послідовність аналізу і виконання рисунка привчає слухача підготовчого відділення до міркування, до осмисленої побудови зображення на площині. Досягти портретної схожості натурника визначити форму об'ємно-просторової та наскрізно- прорізної структури композиції. Передати просторове середовище. Виявити об'єм, конструктивне та світлотіньове моделювання форми голови у зв'язку з плечовим поясом та в узгодженні з композиційним акцентом.

Завдання

- дати конструктивно - пластичний аналіз форми.
- точність у передачі натури
- простежити за анатомічною будовою голови, взаємодію основних масивів, характером форми пропорцій, нахилу і положення голови в просторі.
- передати характер форми голови звернувши увагу на особливості кісток черепа.
- об'ємно-конструктивна, просторова та наскрізно-прорізна будова форми голови.
- композиційне вирішення голови у просторі використання легкого тону.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 5. довготривалі рисунки з натури (автопортрет, портрети друзів).

- 40-50 начерків з натури (формат А-4).
- виконати свій автопортрет у дзеркалі (формат 80х60, матеріал – вугільні, грифельні та кольорові олівці, на вибір, гумка).
- портрети друзів.

3.Рекомендована література

- 1.Архипенко О. Теоретичні нотатки. Хроніка 2000р.
- 2.Баришников А.П. Перспектива М. 1955р.
- 3.Бойчук М. Думки про мистецтво. Живописна Україна 1992р.
- 4.Даниель С.М. Искусство видит Л. 1990г.
- 5.Королев В.А. Учебный рисунок М. 1981г.
- 6.Кузнецова Л.С. Беседы об изобразительном искусстве и архитектуре. Киев 1989г.
- 7.Левин С.Д. Беседы с юным художником М. 1988г.
- 8.Перепада В.В. Рисунок. Проблеми творчості в навчальному процесі. Львів 2003р.
- 9.Школа изобразительного искусства в десяти выпусках М. 1987г.
- 10.Шмагало Р.Т. Методика викладання рисунку в навчальних закладах Галичини другої половини ХІХ –початку ХХ ст. Львів. 2001р.
- 11.Тихонов СВ. Рисунок: Учебное пособие для вузов/С. В. Тихонов, В.Г.Демьянов, В.Б.Подрезков. — М.: Стройиздат, 1995.
- 12. Анисимов Н.Н. Основы рисования: Учебное пособие для вузов. — М.: Стройиздат, 1974.
- 13. Н.Ли Основы учебного и академического рисунка. М.: 2011
- 14. Шембель Л.Ф. Основы рисунка: Учебник для профессиональных учебных заведений. — М.: Высшая школа, 1994.